

Inleiding

In de Wet op Verduidelijking Burgerschapsopdracht worden eisen gesteld aan burgerschapsvorming in ons onderwijs. Op de Maritieme Academie Harlingen wordt (hard) gewerkt aan deze burgerschapsopdracht. Niet in de laatste plaats omdat onze leerlingen al op jonge leeftijd verantwoordelijk zullen zijn voor grote materialen en de mensen waarmee ze werken en wonen. In dit document wordt beschreven wat we binnen Dunamare en binnen de MAH verstaan onder burgerschap en hoe een en ander gestalte krijgt binnen de school en de huisvesting.

1. Bestuursvisie op burgerschap

Bij Dunamare Onderwijs streven we ernaar dat iedere leerling een kwalitatief goed diploma haalt. Echter, Dunamare doet meer: onze scholen zijn een oefenplaats waar je onderwijs samen maakt. En niet alleen onderwijs waarbij het erom gaat wat je moet kunnen en kennen, maar ook dat je leert wie je bent en waar je voor staat. We dagen leerlingen uit om na te denken hoe zij hun steentje bij kunnen dragen aan de samenleving en we helpen de leerlingen met het ontwikkelen van hun moreel kompas. Dit zien wij als een onderdeel van ons burgerschapsonderwijs. Burgerschapsonderwijs gaat volgens ons over hoe we omgaan met verschillende vrijheden en rechten voor de leerling zelf, een ander en de samenleving. Daarnaast oefenen we met de leerlingen hoe ze zich als zelfstandig burger kunnen manifesteren in sociale, maatschappelijke en politieke contexten. Om dit te kunnen, is het van belang dat de leerling kennis opdoet van de democratische rechtstaat en de bijbehorende vaardigheden en houdingen¹.

2. Schooleigen visie op burgerschap

Onze schooleigen visie op burgerschap sluit aan bij de visie van Dunamare onderwijs: onze school is een oefenplaats waar leerlingen leren welke rol zij vervullen in de samenleving. Op onze school groeien leerlingen op tot volwassenen die verantwoordelijk zijn voor zichzelf, voor anderen en voor hun omgeving. Onze eerste en belangrijkste taak is leerlingen te begeleiden en op te leiden tot goede vakmensen – tot evenwichtige volwassenen. De leerlingen van de MAH, kiezen namelijk voor een VMBO opleiding (BB, KB, GL) die hen opleidt voor een nautisch beroep. De begeleiding naar dit nautische beroep doen we binnen onze driehoek van school-huisvesting-schepen met vertrouwen en respect voor elkaar.

De belangrijkste doelen zijn:

1. Leerlingen leren samenleven in en deelnemen aan de Nederlandse democratische pluriforme samenleving.
2. Leerlingen leren kritisch te kijken, betekenisvolle vragen te stellen, feiten en meningen onderscheiden, deelnemen aan een discussie en hun eigen mening te vormen en respectvol te verwoorden.
3. Leerlingen leren op basis van kennis van en ervaring effecten te herkennen van gemaakte keuzes op het gebied van werken, wonen, zorgen, de eigen omgeving en de omgeving verder weg.
4. De leerling leert internationaal samenwerken en (h)erkent dat de wereld onderling afhankelijk is van elkaar.

¹ Bron: B. Eidhof, 2020, *Handboek burgerschapsonderwijs*. VO-raad en Bureau Common Ground.

Wij zien burgerschap als een vakoverstijgend onderwerp. We brengen in bepaalde vakken kennis over op onze leerlingen en deze kennis is een voorwaarde is voor de schoolcultuur die wij met elkaar nastreven. Wij voeden onze leerlingen met kennis over de basiswaarden van onze democratie en deze basiswaarden zien we terug in de schoolorganisatie en het leven van alledag op school en op de huisvesting. Leerlingen leren samenleven met anderen; op de MAH heeft dat (soms) ook een internationaal karakter. Vanwege de keuze voor het latere beroep is het voor onze leerlingen belangrijk dat zij leren dat culturen weliswaar verschillend zijn maar niet minderwaardig aan elkaar.

Ook vinden wij dat de school niet alléén verantwoordelijk is voor burgerschapsvorming. Wij trekken hierin op met ouders en de omgeving. Ook de media spelen een belangrijke rol in burgerschapsonderwijs.

Op de MAH staat de leerling centraal; we kijken naar wat een leerling kan en bouwen daarop verder.

De Maritieme Academie Harlingen is tevens 'erkend leerbedrijf' en heeft het predikaat "Gezonde school".

Schoolcultuur

Ons belangrijkste doel van burgerschap in het hele onderwijs en op de huisvesting is dat leerlingen actief de grenzen van hun kennen en kunnen verleggen. Wij werken vanuit de principes van de verbindende school en het herstelrecht. Zo betrekken we leerlingen bij het beleid op school en huisvesting. Leerlingen kunnen invloed uitoefenen door zich aan te melden voor de leerlingenraad (zeeliedenraad in MAH jargon). Leerlingen zijn op school en huisvesting mee verantwoordelijk voor het pedagogische klimaat. Enerzijds doordat zij betrokken worden bij het stellen van de grenzen, het beschrijven van de gewenste omgangsvormen en hun inzetbaarheid als voornoemde zaken in het gedrang komen door gedrag van leerlingen, docenten, groepsleiders etc., anderzijds doordat leerlingen actief deelnemen aan het leven en de leefbaarheid op school en huisvesting; denk aan meewerken in de keuken, verantwoordelijk zijn voor eigen taken op de huisvesting en eigenaarschap van het eigen leerproces. Bij conflicten worden leerlingen ingezet als bemiddelaar (het M-team). Op deze manier zorgen we dat conflicten worden opgelost door middel van het herstelrecht.

In de school en op de huisvesting is dat te zien in de omgang met elkaar. Er wordt vanuit de groepsleiding en de docenten niet gewerkt vanuit macht maar vanuit samenwerking. Om leerlingen (en medewerkers) op een constructieve wijze assertief te maken wordt de komende jaren de ABC-methode zichtbaar in de lokalen, in de hele school en op de huisvesting en de schepen.

3. Het curriculum

Op school wordt tijdens meerdere vakken gewerkt aan burgerschap. Alle klassen werken met de methode Qompas. Daarin is leidend: Wie ben ik? Wat wil ik? Wat kan ik?.

LOB en Burgerschap gaan op de MAH hand in hand. Met behulp van de methode wordt een port folio opgebouwd waarin de persoonlijke ontwikkeling van de leerlinge, zijn/haar gewenste rol in de maatschappij en de reflectie op wat is geweest, is, en gaat komen te vinden zijn.

Tijdens de lessen M&M in de onderbouw, de lessen Maatschappijleer en CKV in de bovenbouw is er aandacht voor de geschiedenis, de geschiedenis en de inrichting van de democratie in Nederland en (culturele) diversiteit.

Bij alle lessen is er aandacht voor het verwoorden van je eigen mening; hoe doen je dat, wanneer doe je dat, hoe luister je naar een ander, hoe kun je je verplaatsen in een ander (standpunt). Het gaat dan over alle onderwerpen die relevant zijn in de wereld en in de wereld van de leerling. Op de huisvesting wordt aandacht besteed aan voor jezelf zorgen, voor een ander zorgen, voor je omgeving zorgen.

De leerlingen leren en oefenen in de lessen en in de activiteiten buiten de lessen.

4. Burgerschap in het curriculum:

Klas						Extra activiteiten
1	LOB	M&M	K&C	Beroepsgerichte vak	Huisvesting	-Zeeliedenraad -MR -M-team -Solli.commissie -Menucommissie -Voorlichting -Rondleidingen -Projectweek: 'Mijn toekomst in beeld' -(Opera Spanga) -Milieuproject 'Skjin Wetter'.
2	LOB	M&M	K&C	Beroepsgerichte vak	Huisvesting	- Zeeliedenraad -MR -M-team -Solli.commissie -Menucommissie -Voorlichting -Rondleidingen Projectweek:"Mijn toekomst in beeld" -Projectweek: nautisch bedrijf -Projectweek: Tuigweek'. -Maatschappelijke stage -Milieuproject 'Skjin Wetter'.
3	LOB	MA	CKV	Beroepsgerichte vak	Huisvesting	-Zeeliedenraad -MR -M-team -Soll.commissie -Menu.commissie -Voorlichting -Zeilen op Tall ship (internationaal) -Project Gemeentehuis -Gast sprekers
4	LOB	Beroepsgerichte vak		Beroepsgerichte vak	Huisvesting	-Zeeliedenraad -MR -M-team -Soll.commissie -Menu.commissie -Voorlichting

Alle leerlingen volgen via theater lessen over pesten, social media, drank (drugs) en suicide. Deze theaterstukken en de nabespreking wordt ook aangeboden aan de ouders van de leerlingen.

5. Kwaliteitszorg rondom burgerschap

De genoemde doelen in het curriculum worden geëvalueerd in de lessen. Dit kan zijn door middel van toetsing (repetitie/PTA) maar kan ook in de vorm van een verslag of een presentatie. Aan het einde van de schoolcarrière op de MAH is het port folio gevuld en onderdeel van LOB/Beroepsgerichte vak.

Op de huisvesting krijgen leerlingen twee keer per jaar een huisvestingsrapport waarin beoordeeld staat hoe de leerlinge voor zichzelf, voor anderen en voor zijn/haar omgeving zorgt en met welke inzet.

Dit alles draagt bij aan de vereiste beroepshouding, zelfstandigheid, verantwoordelijkheid voor jezelf, de ander, het materiaal, de kritische houding en (zelf)reflectie.

Omdat de Maritieme Academie een school is met huisvesting waar wordt gewoonlijk zijn we (nog meer) dan andere scholen een mini-samenleving. En één met een bijzondere uitdaging. Wie gaat werken in de nautische sector moet leren als ingezetene van een democratische rechtstaat waarin door een ieder kan worden geparticipeerd in allerlei organen te werken in een vooral hiërarchisch georganiseerde werkomgeving. Niet omdat de maritieme wereld en democratie niet samen zouden gaan maar omdat in de bedoelde beroepen de veiligheid van mensen en materieel op de eerste plaats komt. Dit spanningsveld krijgt binnen de beroepsgerichte vakken en tijdens de LOB-lessen extra aandacht.

6. Professionalisering docenten en groepsleiding

- Alle docenten zijn uitgenodigd om de scholing rond het gebruik van de methode Qompas te volgen.
- Docenten die kennisoverdracht doen zijn bevoegd.
- Eén docent en de teamleider zijn lid van het leernetwerk Burgerschap van de Dunamare Academie.
- In gesprekken over scholingsbehoefte zal afgesproken worden wie waar wordt (bij) geschoold.
- De sectie Maritiem&Techniek heeft eigen scholingsdagen waarin alle kennis rondom het vak – waaronder ook loopbaan(on)mogelijkheden – en hoe leerlingen toe te rusten voor het werkende bestaan- aan bod komen.
- Doel in de komende jaren is: (nog) duidelijk(er) maken dat burgerschap onderdeel is van bijna alles wat we doen en niet doen als wereldburger.
- Met de teams zullen we de samenhang tussen het schoolse curriculum en burgerschap blijven verduidelijken.